

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 60 kr., za pol leta 2 gld. 40 kr., za četrileta 1 gld. 30 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrlet leta 1 gold.; ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXV.

V Ljubljani 2. vel. serpana 1872.

List 31.

Vabilo

k mesečnemu shodu katol. polit. društva 4. avgusta ob šestih zvečer. — Na dnevnem redu bo naslednje:

1. Predsednikovo sporočilo; 2. o slovenski ravnopravnosti; 3. cerkveno življenje; 4. predlogi posameznih udov. K obilni vdeležbi vabi

Odbor.

VI. Križ — naj mogočnejši podpora ved in umetnij in sploh ljudske olikanosti.

(Dalje.)

Res je sicer, da katoliški Slovenci — bodi Bogu hvala — so še pobožni, dobri in nauku svetega križa iz serca vdani; vendar pri vsi svoji pobožnosti niso taki, kakoršni bi lahko bili. Res je, da ne more se reči na ravnost s prerokom Izaijem: „Moje ljudstvo nima nič spoznanja (5, 13.);“ ali se pa ne more tudi reči, „da jih je mnogo med njimi, kateri so modri v svojih očeh, in razumni sami pri sebi, katerim tisti prerok kliče gorje (5, 21.)“? Ali jih ni med nami le premalo, kateri bi si neutrudno prizadevali za pravo podučenje in olikanje slovenskega ljudstva?

„Ljudstvu sploh ni treba oči odpirati; dosti mu je, ako se nauči nekoliko iz katehizma, kadar zna nekoliko moliti in za potrebo brati iz molitvenih bukvic; kar pa je več, bi mu utegnilo prej škoditi kot koristiti“. Tako govorijo nekteri, ki hočejo zakrivati s tem svojo netečnost ali vnemarnost; ali to je velika zmota, in ravno nasproti nauku svetega križa, duhu pravega kerščanstva, kateri je duh vede in olikanosti.

Duh učenja svetega križa je ta, da bi vsakteri človek bil prvič človek, ali razumen, krepek, sebi in drugim koristen ud človeške družbe sploh, t. j. da bi vsakteri v stanu, v kterega je postavila ga previdnost Božja, telesno in dušno mogel se razvijati in spolnovati dolžnost svojega stanu dostojno izvrševati, sebi in drugim v časnih in večnih rečeh vspešno pomagati; k temu pa so vsakteremu človeku potrebne nektare vednosti in znanosti p. v branji in pisanji, v pravilnem mišljenji in govorjenji, v računanji, nekoliko iz gospodarstva, rokodelstva, naravoslovstva. Po duhu pravega kerščanstva naj bi vsakteri človek bil drugič dober kristjan, t. j. pobožen in kreposten po nauku svetega križa, delajoč v svoj in svojega bližnjega dušni blagor, živ ud kerščansko-katoliške cerkve ter pogumno bojujoč se za razširjevanje Božjega kraljestva na zemlji; k temu pa je

vsakteremu potrebno spet dobro znanje katoliške vérne in npravne. Tretjič naj bi po nauku kerščanskem vsakteri bil tudi dober občan in državlján, t. j. sebi in svojemu narodu, svoji domovini in državi koristen ud; k temu je vsakteremu spet treba vediti vsaj poglavitne reči iz zgodovine, zemljepisja, deželne vladbe, in zlasti posebne pravice in dolžnosti občanske in državljanske. Taka veda in olikanost je potrebna toraj ljudstvu sploh, ako hočemo, da bode vsakteri mogel biti razumen človek, dober kristjan in koristen občan. Kako more sicer biti človek razumen in v resnici pobožen in kreposten brez potrebne razsvete uma in brez dostojne olike sercá? Kako more biti to, ako je na duhu slep, v mislih in v razumu top, raznim vražam in praznim veram vdan, ako mu je naj večje razveseljevanje v lenobi, v jedi in pijáci? Kako more biti koristen ud bližnjemu, družini, občini, domovini in narodu sploh, ako sam sebi ne zna biti koristen?

Nočemo pa in nikakor ne moremo zahtevati, da bi kmetje, rokodelci, dninarji itd. postali zdaj kaki modro-, bogo- ali deržavoslovci, pisatelji, književniki ali smešni posnemovatelji viših stanov; nočemo, da bi kmet popustil svoj plug, rokodelec šilo in dreto, motiko ali koso! To pa je po nauku svetega križa, da bi kmet, dninar in rokodelec bil razumen, pobožen in kreposten človek, naj bi vsaj toliko vede in znanja mogel si pridobiti, da bi v svojem stanu prav znal ravnati, razumno in koristno izvrševati svoje opravila, da bi tako če tudi v nizkem stanu bil koristen ud človeške družbe, in morebiti koristniši od mnogih, ki so visoko nad njim postavljeni. Tako oliko in vzobraženost vsakteremu stanu veléva dajati nauk svetega križa, kateri vsakemu v človeški družbi odkazuje važno in častno mesto, uči spoštovati vsakteri stan, posvečuje vsakega, vsakemu k dolžnostnemu spolnovanju ponuja svoje milosti, prosi nadnj blagoslov Božji, skerbí zanj, v ljubezni objema vse, hoteč, da bi vsi ljudje, brez razločka stanú, rodú in jezika, na zemlji že dosegli naj večí duhovno in npravno popolnost, postali kolikor je tu mogoče srečni ali vsaj zadovoljni, po smerti pa da bi dosegli večno zveličanje. Po taki učenosti in ljudski olikanosti si je cerkev Božja vedno prizadevala ter je v ta namen po kerščanskih deželah vstanovljevala ne le visoke šole za visoke stanove, temuč zlasti začetne, male, samostanske in farne, tako imenovane nedeljske šole za prosto ljudstvo, za niží stanove, da bi med tem tudi razširjevala se prava veda in umetnija, ter je posebno skerbela, da bi kerščanska ljudstva ne bile brez pripravnih učeníkov.

(Konec nasl.)

Profesor J. Greuter.

Vodnik tirolskih federalistov, ali kakor ga vstavoverci zmerjajo: „vodja černih Čehov“, gosp. J. Greuter se je proslavil s svojo zborniško (parlamentarno) delalnostjo ne le v Avstriji, temuč tudi drugodi po Evropi, in gotovo bode po vseči „Zg. Danice“ bralcem, če jim po „Svetozoru“ kratko naznanimo njegov življenjepis.

Prof. J. Greuter je revnih kmečkih roditeljev sin, rojen 4. oktobra 1817. Doveršivši latinske šole in naslednjič po svojem posvečenju za duhovnega je prišel za pomočnika k dekanu Wolfu v Tlaurling; v tej službi je čakal svojega gospoda smert aprila meseca 1848 in doživel tačasne razvetrane okolnosti, ki so ga poklicale na politiško terišče. Po smerti imenovanega dekana moral je Greuter prevzeti oskerb dekanije in župnije. Ravno da se je bil poprijel tega vradovanja, že je nadvojvoda Ivan z duhovskim posredstvom k orožju klical tirolske domovince, da bi varovali svojo očetnjava, katero so Pijemonci od Brenerja do Finstermünca hoteli vzeti jim, tako da bi Avstrija bila imela samo pionsko dolinje še. Nadvojvoda se je torej k duhovstvu zatekel, ker je ves trud birokracije bil brez vspeha.

Greuterja je zadela važna naloga že za tega del, ker je njegova dekanija bila ena najrazsežnejših. Ker je zrelo poznal svoje dekanije ljud — izročen njegovi skerbi — poznal njegove potrebe, lotil se je dela z vso gorečnostjo.

Najpoprej je cele dekanije duhovne sklical na posvêt; ali od svojega duhovstva je izvedil malo veselega za omenjeno reč — in sicer zató, ker prvič so stari od l. 1796, 1805 in zlasti od 1809 odločno zopervali temu, da bi narod prijel za orožje; drugič pa zató, ker so italijanski šuntarji med narodom bili razširili misel, da bi boj s Piemontom bil boj s sv. Očetom. Po dolgem razgovorjanji in posvetovanji se je skupščina razšla s tem sklepom: da narod jemó vabiti v orožje še le, če se Greuterju samemu posreči klic na brambo v njegovi duhovnji.

Greuter je vsled tega sklepa jel mehčati svoj ljud in cvetno nedeljo je pred-se klical valovito množino svoje župnije moških, da bi jih odločilno pregovoril. Že je menil, da je za dobri namen priboril svoje ljudi, kar se izmed poslušalcev prikaže jako imeniten starina (veterán), drugim nad glavami maha s šopom pisem in zbranim mladenčem jame govoriti to-le:

„Náte, tú je černo na belem to, kar se nam je obetalo o vsaki bojni priliki! Tú so Lohrbachovi pozivi (proklamacije) njegovega časa; náte, pogledite nadvojvoda Jovana klic l. 1809, ko so nam Tirolcem obetali, da naša davna prava zopet dobé veljavo, da zopet vstava prisije naši občini! Mi smo verovali in zmagovito smo streljali; kolikor potov pa smo streljali, vselej smo nove obroke pristreljali za izpolnitev lisičjih obljub, ki so se delale Tirolcem; a ko smo pregledali patrone, izdelani so bili iz papirja, na katerim so deželni gospodarji pisali našo prisego, zaterjeno z zemsko svobodo in njih obljubami. Le idite in streljajte zopet, pa pristreljate nove take obroke (termin), a patroni ne bodo iz drugačega papirja!“

To je starina kratko razodel s svojimi oklenimi besedami: vsi Greuterjevi dokazi so se umaknili pismom, ki je Tirolec deržal jih v roci. Ali Greuter vendar ni obupal, temuč precej se zopet po robu postavi; ko blisk hitro mu možgane prešine misel, da mora drugač napeti strune, in res jih je zdajci srečno vbral. Jél je razlagati: Kaj, če nihče neče iti na mejo, da Italijani doveršé to, ker tako ošabno zagovarjajo, da naj mejniki stojé na Brenerrju? Ali kaj bi se zgodilo s prebivalstvom inskega podólja od Kufstein-a do Naudersberk-a? Ali

ostane cesarju!? To da bi bilo važno vprašanje, ali bi hotel ali ne cesar prideržati ozko inško dolinje, ki bi mu ostalo od cele vérne, jake Tirolske, a to tem menj, ker bi zvonovi ne zvonili poslednje ure navadnim merličem, temuč ker bi oznanjali, da je odmerlo tirolsko junaštvo. Ali bode hotel cesar na jugu in na severji tako dolgo časa braniti meje, ker inško podolje nima nobenega junaka, nobenega Tirolca več? Koliko je Poinje vredno brez junakov? Nič!

Cesar očita: „ostalo Tirolsko sem zgubil, — zgubil zató, ker niste verni domovinskim zahtevam; za tega delj jo Poinje mi le breme — nima nikakove vrednosti.“ Pa, vi stari junaci, morali se boste zbrati, da odberete poslance; ti pojdejo v Mnihov, — tam na kolenih poprosijo bavarskega kralja, da naše Poinje milostivo vzame za podvezek svoji kraljevini!“

Te besede so staro sovraštvo zbudile v sercih junakom, ki so bili prišli za orožje proti Montgelas-u. Divja jeza je začela vsem švigati v očéh in tisti veteran je mladosti vskriknil: „Pojdem na boj! Predno bodemo Bavarci, ali naposled še podvezek Bavarski, raji vse preterpimo poprej!“ — A že na večer je bila prva stotina prostovoljcev sestavljena, tem bogatejše pa so se zgrinjali, ko je bil ordinarijat prepričal prebivalstvo, da piemonški kralj ni s sv. Očetom v Rimu. Da je potlej vsa Tirolska zgrabila za orožje cesarju na varstvo, to je dosti znano, in slavno živi v spominu še, da so Tirolci Radeckemu oteli vojščake, da niso za lakotjo pocekali, ker so le skozi Tirolsko mogli živež dobivati v Verono; a kaj obljube, kaj njih izpolnitev, — o tem ni, da bi govorili.

L. 1850 so Greuterja za veroznanskega učitelja pozvali na višo gimnazijo; tačas sicer ni bilo nikakovih vgodnosti za politiško delavnost, vendar Greuter ni politiki umerl, temuč pridno je pisal v „Deutsche Volkshalle“, kjer je zagovarjal stare zemske pravice proti absolutistiškemu Bahovemu centralizmu. Nenadoma se je vžgala slutnja, da dotične članke, ki so bili vzbudili občo pozornost, piše profesor Greuter — in nad njegovo glavo je že visel oblak, kateri pa se je vendar zavlekel dalje, da ni bila strela vdarila va-nj iz njega.

Ko hitro je bila o Šmerlingu vstala svobodnejša doba, je Greuter stopil na polje očite delalnosti. Najpopreje je s profesorjem Morrigglom vred ustanovil krepke „Tiroler Stimmen“; ko je vsled tega bil ustanovljen organ na organizovanje potrebne stranke, začel je Greuter s svojimi zavezniki vred narod zbirati okrog družbenega prapora in zagovarjati katoliški značaj na Tirolskem. Le to geslo je moral imeti napisano na svoj prapor, ker ljud ni bil še dosti politiški izobražen, zató da je sčasoma moglo navdihniti ga kako drugo geslo. Katoliškega značaja zavarovanje na Tirolskem je ves narod edinilo pod tistim praporom, dunajski politiški liberalizem pa je ta čas hotel premeniti vse, brez ozira na posebne deželske pravice, na posebni narodni značaj in na katoliško vero, ktere se je tirolsko ljudstvo zvesto oklenjeno deržalo. Greuter in drugi vredniki niso mogli pred ljud stopiti s kako politiško važnostjo, treba je bilo imenitnejše zadeve; nad vse drugo so po pravici povzdigovali versko vprašanje, na njega podlago so pa tudi stavili politiško važnost in gojili jo tako iskreno in izdatno, da so tudi češki fundamentalni članki postali politiško vprašanje za vero pri tirolskem narodu, in dan danes se tudi politiško prepričanje ne dá izrovati Tirolcu iz serca.

V tem smislu je bila najpopreje vstala katoliška središčna družba s sedežem v Inomostu; iz početka l. 1860 je bil Greuter njé pervosednik. Po vzoru te družbe so vstale podružnice, katerih je po vsej Tirolski zdaj do 50. Iz teh katoliških družb so polagoma prirastle „do-

movinske družbe“ s svojim političkim značajem; njih blagodejna delalnost se je zlasti pokazala o poslednjih volitvah v deželni zbor, ker so brez kakove izjeme vsled njih vpliva volilci po vseh okrajih izvolili samo narodne kandidate, v nekterih celó enoglasno.

L. 1864 so Greuterja izvolili v deželni zbor, tam pa v državni zbor. Njegove delalnosti, ki je bralcem naših listov znana, ni treba obširno popisovati. Greuter je izversten govornik; zagovarja neprestrašeno pravice tirolske dežele; njegovi govori so živi in zbadljivi, zato so ga njegovi sovražniki dostikrat pikali, zasmehovali, mnogo potov klicali k redu. — Greuter je pošten, učen in izurjen, kar razodevlje v vseh svojih govorih, v kterih biča in neusmiljeno rešeta svojih nasprotnikov poveršnost in puhlo besedovanje. Marsikter njegov govor je spremljal viharen tlesk na desni strani v zbornici, marsiktero njegovo besedo pa je tudi divji nemir in vriš pretergal na levi, na strani njegovih režečih sovražnikov, tako — da je zdaj pa zdaj moral za malo časa prenehati. Napadke odbija z rezo bistroumnostjo ali pa z ostro zbadljivostjo (sarkazmom) — in vselej zopet mirno govori dalje, kakor bi se nič ne bilo pripetilo. Ugovore in slučajne ali nenavadne očitjanja možato tare, šiba in pobija brez milosti svoje sovražnike, kakor so vredni. Po vsej pravici ga smemo verstiti med najkrepkejšje parlamentarne moči v Avstriji — in kar se tiče njegovega značaja, moramo priznati mu spričalo, da je mnogo prizanašljivši (tolerantnejši) do družih in mnogo liberalnejši v oziru na politiko in verstvo; — stercnejši in svobodnejši memo mnogih glasovitih svoboduho, kteri mu očitajo ultramontanstvo. Kar zadevlje parlamentarnost, naj omenim še, da je Greuter v državnem zboru krepko potezal se za Čehe, Slovence in druge Slovane, zlasti za Čehe, ko je Praga bila v tako imenovanem obležnem stanu.

Konec tega popisa še to, da je Greuter 24. dan marca meseca l. 1869 postal papežev častni kamernik in da je v 379 tirolskih in solnograških občinah bil izvoljen za častnega uda.

Revni prusaki, srakarji nemčurji, pa tudi resnični Nemci, zgledujte se nad tem možakom nemške kervi, nad tem pravim Nemcem! L. Gorénjec.

Govorček za male

o slovesnosti šolskega sklepa.*)

(Ranjc. J. Brence-ta.)

Hvaljen bodi Jezus Kristus!

Ti venček moj prelepi!
Kak tvoje rožce zale so,
In duh prijeten dajajo —
Ti venček moj prelepi!

Le pogledjte, iz kako lepih rožic je narejen: so bele, rumene, rudeče, višnjeve, in še mnogo drugači pisane, — da bi ga le gledali. Kolikorkrat ktere rožice vidimo, se pa tudi spomnimo, kaj nas učé. Bele rožice nas opominjo nedolžnosti, da se moramo vsega greha čisto obvarovati; vertnica (gartroža) pomeni sramožljivost, mladih ljudi nar zaljši lepota; vijolica nas učí, da bodimo ponižni, ker taki so Bogu in ljudém nar bolj prijetni; nageljček pomeni, da naj bomo z vsm zadovoljni, kar nam Bog dá; rumena solnčnica, ktera se zmirom proti solncu obrača, pa nas učí, da moramo povsod v Boga misliti, in le v Bogu pravega veselja in prave sreče iskati. Kako mogočen, moder, dobrotljiv je pač ljubi Bog, ki je rožice tako lepe, in nam v veselje stvaril!

*) Govori majhna deklica z vencem v roki, kterega šopke poslednjič razdeli gg. gostom.

Kako bi mogel On nas pozabiti, ki še rožice na polji tako lepo oblači!

Tudi nas prelubi Bog res ni pozabil, to nam posebno današnji za nas veseli dan spričuje. Kakor smo mi za rožice skerbili, jih pleli in jim prilivali: tako da je dobri Bog nam skerbne učeníke dal, kteri so čez leto naše serca trebili nevbogljivosti, nevošljivosti, lažnjivosti, svojeglavnosti, so jim z lepimi nauki prilivali, in skerbili, da dobri, sramožljivi, pokorni, hvaležni otročiči izrastemo.

Prelép je šopek iz rožic, pa še lepši je priden, nedolžen otrok; ker venček zvene in usahne, dober otrok, pravični človek pa bo, kakor nas Jezus učí, po smerti v neizrečeno lepši vert, v nebeski raj presajen, kjer večno lep ostane. Kako zvesto zatorej ljube starše in učeníke poslušati in vbogati moramo, ki se toliko trudijo nas hudega obvarovati, srečne storiti in k Bogu pripejljati! Kako gerdo, nehvaležno in hudobno bi bilo, ko bi jih ne vbogali, in jim za toliko skerb le žalost delali!

Častiti gospodje! skerbni učeníki, pridni dušni vernarji! prosimo vas, dlpustite nam, če se vam nismo po volji obnašali, ali če vas vselej prav vbogali nismo. Le še za naprej, lepo vas prosimo, za nas skerb imejte; sej trud, ki ga z nami imate, in vaše skerbno prizadevanje gotovo brez pida ostalo ne bo. V ljubega Boga zaupamo, da bo On k temu svojo pomoč dal. In če tudi na tem svetu zato plačila ne prejmete, bote nar lepši plačilo pri Bogu prejeli. — Toliko dobrot vam poverniti nam mogoče ni; — Boga za vas prositi, — čemo svoje žive dni.

Preljubi starši! vi ste slišali, koliko smo se naučili, vi vidite kako srečni smo: lepo vas zahvalimo, da ste nas v šolo dajali, in lepo vas prosimo še za naprej nas pustite v šolo, predobri Bog bo skerbil za vas, kakor vi za nas.

Otročiči! bratci! sestrice! zahvalimo Boga, ki nam tako dobre starše, in skerbne učeníke daje; molimo zanje, in terdno sklenimo še raji vbogati in pridnišiti biti.

Lepo so cvetlice povezane in v venček spletene; tudi mi smo posebno dans tukaj lepo in veselo zbrani. Kakor bom pa zdaj ta venček razpukala, tako bode pri nas dan za dnevom prišel, minule vse naše mlade leta, tako se bomo vsi enkrat ločili; skerbimo le, da bomo pametno, modro in po Jezusovem nauku prav živeli, kakor se v cerkvi in v šoli učimo, da se v nebesih spet vsi enkrat skupaj zberemo.

Ne zamerite, častiti gospodje in gosti! če vam v spomin današnjega, za nas otročiče veselega dneva jaz majhna, uboga deklica iz razvezanega venčka cvetlic podelim. Naj vam za vašo dobroto in za veselje, ki ste nam ga storili, angeljčki še lepši venčke v nebesih spletó!

Sem v šolo hodila, — se učila terdo; — kar znam, bi ne dala — za svetlo zlato.

Hvaljen bodi Jezus Kristus!

Dobri otrok je cvetek lepega upanja.

Dete je nezbrušen biser, ako tudi ni še odrejeno, pa je vendar pravi biser, kteri se bode toliko lepše svetil, kolikor lepše ga bo dobra izreja olikala. Dete je poškodvan, okrušen biser, umazan biser, ako je zanemarjeno, zarejeno, termasto. Taki biser se bo le s trudom zopet ogladil. Dete je cvetek upanja za prihodnost, in zato ima toliko ceno, pa tudi toliko ljubeznjivosti.

Ako bodo vsi otročiči dobro odrejeni v tem ali unem kraju, bode ves prihodnji zarod dober, cveteč, poln lepega sadu.

Ako bode pa večina, ali saj veliko število otrok slabo odrejenih, zanemarenih v tem ali tem kraju: kakošen bo prihodnji zarod? Včasí je en sam zanikaren in spriden otrok zadosti, da okuži celo versto dru-

zih; kaj še le, če je več tacih? Kakošen bode potlej zarod čez kaj časa?

Kolika je sreča, da imajo otroci od svojega duhovnega pastirja nauk za prve spoved, prvo sv. Obhajilo, v katerem se imajo naučiti vso vero, vsih dolžnost po glavnem obsegu. Koliko se takrat naučé, kar jih zamore v Božjem strahu poterditi in ohraniti!

Silo nepremišljeni so toraj starši, kateri so nejevoljni, ker morajo včasih nekoliko delj ali z nekoliko večim trudom pošiljati otroke v ta potrebni in tako nezmerno dobri nauk.

Kmečki sinček Andrejče Lehhausenski pri Avgusti vindeliški (Avgsburgu, umrl l. 1606) je z velikim veseljem hodil k poduku v keršanskem nauku, kadar je toliko odrastel, da je mogel hoditi. Učil se je tako pridno, da je vselej lepo in dobro vedil odgovarjati. Goreč je bil tako, da še takrat, ko je bil bolan, so ga mogli k keršanskemu nauku peljati. Zato se je bil pa tako izuril in si vest izbistril, da se je vsega skerbno varoval, kar je le kolikaj malo imelo podobo pogreška. Staršev ni nikoli žalil. Pri molitvi je imel roke sklenjene kakor angeljček, in se ni oziral ali pa šepetal, kakor več otrok dela. Bil je tako čist in sramožljiv, da nikoli ni besede spregovoril, ktera bi bila kaj nespodobna. (Ott Marianum str. 2088 id.)

Otrok je sicer mehka mladika, šibka sadica, to je res; toda ako je dobro podučen, ako se tudi njegovo serce zobrazuje, je tudi že otrok močan v dobrem, še močnejši pa bode s časom, kolikor bolj odráša, ako se bo napredvalo tudi z dobro izrejo.

Koliko upanje je toraj zastavljeno v dobrega otroka! Tenka mladika bo zrastle v rodovitno drevo, kterege prelepi duhovni sad bode prijetni duh razširjal v daljo in širjavo, kterege hladno perje bo obsenčevalo hribe in doline. — Otroci, sprejmite nauk: Delajte dobro, varite se hudega!

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Družba sv. Mohora je zopet pokazala, s kolikim blagrom dela za slovenski narod, odkar je dobila blagoslov od sv. Očeta in se je duhovstvo in domorodstvo z močjo poprijelo njenega pospeševanja. Razpošilja ravno zdaj knjige, ki je ena koristniši in podučljivši od druge. Zraven tega je pa napravila še svojo lastno tiskarnico, da lahko tiska tudi s cirilskimi čerkami knjige, časnike in kar je treba dobrega in poštenega. Število udov je narastlo do 18.925 iz več kot dvanajst škofij. Imena vsih je prinesel „Koledar“, ki zraven družih mičnost pripoveduje, da je družba v 12 letih svojega življenja razdala med slovenski narod s poldrugim milijonom ljudi že nad pol milijona podučnih bukev. Ako k temu pomislimo, koliko tisučev iztisov slovenskih časnikov (zlasti Danice, Novic), Matičinih bukev, Drobtinic, Smarnic z naj raznišim podukom ter veliko družih raznoterih del gre neprenehoma med narod: moramo zares reči, da le sovražniki in pa nevedni blebetači kajfajo Slovence z zanemarjenostjo v poduku, ali pa z ubožnostjo našega prelepega, starega in bogatega jezika.

K tej družbi zamore pristopiti vsak Slovenec, odrašeni in mladina, ker ni ga skor človeka, da bi goldinarčka na leto ne mogel ali zaslužiti ali izprositi. Bukve so ravno zato tako silno nizke cene, ker jih družba tako silovito število natiskuje (z l. 1873 se bodo tiskale v 21 do 22.000 iztisov), in pa ker družba ravna pošteno in po keršansko.

Druge letošnje bukke so: IV. snopič „Kristusovega življenja in smerti;“ — VII. snopič „Življenje svetnikov;“ — „Slovenske večernice“

(z življenjem in terpljenjem sv. Očeta Pija IX in drugim koristnim branjem); „Kupčija in obertnija, denar in blago“ od F. Kočevarja (kaj koristne bukke, ki je želeti, naj bi jih Slovenci pridno študirali in začeli bolje gospodariti, da bi jih ne prehitevali neprenehoma razni lakomniki, ki niso zadovoljni, da obilno bogaté, temuč še narod in vero kazijo); — „Umni živinorejec“ od Fr. Govekarja (prav dobra knjiga za spoznavo živine in koristno ravnavo z njo). Knjige so poterjene od v. č. Kerškega škofijstva.

Za prihodnje leto so namenjene knjige: Nadaljevanje „Kristusovega življenja in smerti“ in „Življenja svetnikov;“ — „Umno kletarstvo;“ (za vinorejstvo); — „Živali v podobah;“ „Izdajavec“ (povest); „Koledar.“ — Do konca sušca, želé, naj se nabira dokonča.

Zastran zvona v Marija-Zvezdi pri čč. redovnikih Trapistih nam je prišlo vprašanje od č. g. L.: ali naj bi se ne kupil za ta namen šcentni zvon, ki je v B. na prodaj? Ker to tudi druge zadeva, naj odgovorimo očitno, da zvon je že napravljen in tudi več del plačan iz zbirk, ki so se v ta namen godile. Imel je to zadevo v skerbi g. dr. Sterbenec, in dobil je pismo, da pred nekaj malo tedni je zvon iz dunajskega Novega mesta dospel k našim bratom v Bosno. Upamo, da prijazni zvon, tehtajoč menda kaki 1½ cent, bode našim pobitim bratom v Bosni novo serčnost dajal in veljal kakor zvezda bližnje svobode, ki jim mora vender že enkrat zasijati.

V Štangi je bilo preteklo nedeljo obilno pričujoče ljudstvo močno razveseljeno s prav lepim novim križevim potom, ki ga je naslikal naš nadovni rojak g. Miroslov Tomec, blagoslovil pa ga je v pričo več sosednjih, dveh ljubljanskih in domačega duh. gospoda preč. P. vikarij Tadej Gregorič. Vpeljal je blagoslovljevanje s prav izvrstnim podučljivim in budljivim govorom o koristnosti terpljenja in dobroti križevega pota. Lahko bi pohvalil gospoda, ki imata zlasti zaslugo pri tej tako lepi napravi, pa ne vem, če bi bilo prav. Ne smém pa zamolčati, kako lepo se je obnašalo ljudstvo pri vsi pobožnosti, otročiči z odrasenimi vred. Cerkev in celo pota, ki k njej derzé, so bili z zastavami, tudi papeževo vmes, zelenjem in cvetličjem tako ozaljšali, da je bilo veselje. Majhne deklice, ki so ovenčane v procesiji naprej šle, in mladenči, ki so imeli čast, da so table nosili, gotovo tega nikoli pozabili ne bodo. Prav boste storili, pridni Štangarji, ako bote svojo lepo cerkev s tako ličnim križevim potom odslej še pridniše obiskovali, serčno hvaležni vsem blagim dobrotnikom!

Z Gorenskega. Lepo se nam je sponesla na sv. Ane dan procesija in pobožnost za sv. Očeta pri Mariji Pomagaj na Brezjah. Sošlo se je bilo ondi 14 fará iz Radoliške dekanije s svojimi duhovnimi pastirji; namreč: Radoliška, Begunjska, Brezniška, Mošenjska, Kroparska, Kamnogoriška, Dobravska, Ovsiška, Ljubenska, Lešanska, Belska (Koroška Bela), Jeseniška, od sv. Križa v Rovti in celo daljna Dovijska. Kakor silna vojska so se verstile mogočne procesije proti cerkvi z orožjem molitve in ponižnih prošnja. Milo je bilo gledati častitljivega starčka, gospoda Jerneja Bizjaka, Jeseniškega župnika, ki je tešč od doma prišel, ter kljub svojim poštenim 79 letom čvrsto korakal v vročini in prahu s procesijo. Pri znamenji, kjer se pot z velike ceste zavije na Brezje, sta pobožne romarje pozdravljala mlaja, in med njima slavalok s papeževim gerbom, postavljen od kamenarja Jak. Kocijančiča, bližnjega sosedu, in malo pred cerkvijo mlaj s papeževo zastavo, in drug slavalok, postavljen od posestnika Jož. Finžgarja, z napisom: „Marija Pomoč kristjanov, prosi za sv. Cerkev in njenega poglavarja!“

Pridigovali so slovesnosti primerno g. dekan Sil-

vester Keše; po pridigi je bila velika sv. maša z blagoslovom in druge ss. maše, katerih je bilo vsih skupaj ta dan na Brezjah 13. Koliko je bilo ljudi? Mašnikov 20. Iz omenjenih fará bi se bili ljudje lože sošteli, ki so doma ostali, kakor oni, ki so prišli k pobožnosti; kajti skoraj v vsaki hiši je bil krég, kdo da bo mógel ostati za varha. Polna je bila cerkev, polno pokopališe, polni sosednji verti, a polne še tudi vse jablane, orehi in hrasti okoli cerkve, po katerih so viseli in čepeli stari in mladi, kakor leverice, da so le videli na prižnico, in stregli na lepo besedo gospoda pridigarja. Gotovo je bilo zbranih pri Mariji Pomagaj ta dan čez 15.000 pobožnih romarjev z Gorenškega in iz drugih strani, nekaj še celo s Koroškega. Veliko pobožne molitve, veliko ponižnih prošnjá za sv. cerkev in njenega vidnega poglavarja smo izročili po priprošnji D. M. Pomočnice kristjanov nebeškemu Očetu in Jezusu Kristusu, svojemu nevidnemu poglavarju. Upamo, da bodo naše molitve obrodile obilen sad, kakor dobro seme, ki ni nikdar za-verženo, temuč o svojem času dá svoj sad, akoravno se ne pokaže precej.

Ločili smo se z edino željo, naj bi čakali še vselega dneva, da se bomo še obilniši zbrali na tem svetem kraju obhajati častitljivo zmago sv. Očeta in sv. Cerkve po vesoljnem svetu in zlasti v naši ljubi Avstriji. Bog daj!

Poslano. Naj mi bo privoljeno nekatere želje izreči in nekatere vprašanja staviti; morda bi dobro bilo tega kaj v „Danico“ postaviti.

Že večkrat je „Danica“ dokazala, da ljubljanski „Tagblatt“ naravnost katoliške dogme zametuje in zasmehuje, in vender ga toliko, ki se katoličane imenujejo in ko taki tudi veljati hočejo, brez vse vesti ne samo bere, ampak tudi naročenega ima. Cerkveni nauk pa je, da verniki takih listov brati ne smejo, ker so pri tem v nevarnosti si čisto katoliško prepričanje skaliti (Gury II. 982. 3.). Veliko katoličanov, katerim se sicer ne more posebnega očitati, bi ne pomišljevalo verovati n. pr. v nezmotljivost namestnika Kristusovega in druge resnice sv. vere, ako bi po „Tagblattu“ in drugih enakih listih ne bili zapeljani. Kako taki morejo k sv. Obhajilu iti, je nerazumljivo? Ali niso opomnjeni na to, kateri so zastran tega sumljivi?

Da je take liste katoličanu brati prepovedano, vidi se iz ravnanja sv. Očeta, ki so oklicati dali, da brezbožne rimske časopise je pod velikim grehom brati prepovedano; in po Njih izgledu so tudi nekateri avstrijski škofje časopise zaznamovali, ktere je katoličanom brati prepovedano. Gotovo pa je, da „Tagblatt“ in drugi judovsko-prostomavtarsko-liberalni časopisi ne ostajajo v brezbožnosti za unimi v Rimu, če jih celo kdaj še ne presegajo. Ali ni tedaj očitno, da taci časnikov noben pravi katoličan podpirati in brati ne smé, razun če ima iz posebnih vzrokov od cerkvene viši gosposke k temu osebno dovoljenje? —

Zraven že izrečenih pravičnih želj o „Proprium-u“ pristavljam jest tudi še to željo, naj bi se vse „Orationes“ iz Propr. posebej v malem format natisnile v posamezne liste, ki se lahko v brevir vtaknejo, in sicer za vsak mesec skupaj, da bi ne bilo treba pri „Laudes, Horah, Vesperah“ molitve (Oratio) v Ppr. iskat hoditi, in da se lahko male „horae“ tudi na potu opravijo. Tudi „Suffragia Sanctorum“ bi bilo dobro posebej natisniti, s Comm. sv. Jožefa in sv. Nikolaja vred.

Pri tako imenovanih „žegnanjih“ pri podružnicah se godí marsikaj napák in skrunjenja dni Gospodovih; radi so tudi pretepi, in popoldanja Božja služba se opuša. — Kako bi se tukaj dalo hudo odpraviti ali saj zmanjšati? ..

Iz Amerike. (Pisma naših mladih rojakov.) (Dalje.) Pa da spet pridem nazaj na staro! Ko so dobili toliko

sveta od deržave, predstavili so berž samostan sem, kjer je zdaj, tedaj že na tretji kraj. Na to mesto so merili že, lko svet še ni bil njihov, še predno so bili unega kupili, ker so vedili, kako se bo izšlo. Kraj je sicer puščava, daleč od ljudi — a jezero zraven, morebiti naj lepši v celi Minesoti; to dela kraj tako neizrečeno prijazen in zdrav, da ne morem povedati, nekoliko morebiti od tod, ker me spominja na Bleško jezero in njega radosti in veselje. Leta 65, če se ne motim, so jeli tukaj pripravljati in 66, ko je bila povzdignjena podružnica v samolastno opatijo „sv. Ludovik ob Jezeru“, jeli so tudi zidati, in 67, ko je prišel Kozinov sem, delali so sicer še nekaj, a imeli so vendar že šolo in do 40 študentov. Lani, 68, prizidali so še 100 čevljev dolgosti in ravno zdaj o novem letu so nam pisali, da so že tudi v tem delu se vselili, in zdaj so študentje že lahko ločeni v svojem vstavu (college-u r. kóledžu), pred so namreč le dve sobi imeli v samostanu; zdaj pa so v novo prizidanem poslopju, in to je zdaj prav za prav „St. John's College“, ki je Vam že znan po imenu; samostan pa opatijske sv. Ludovika (St. Louis Abbey, St. Ludwigs Abtei). — Študentov imajo zdaj že 72, veliko v primeri s „St. Vincent College-om“, ki jih ima kakih 120. Se vé, da si je tam pri Vas težko misliti vseučilišče in učencev vseh vkup morebiti kakih 200, kakor jih je v št. Vincencu, če privzamem še bogoslovce in školastike (to je take, ki so že na pol tudi v samostanu, nekateri so še silno majhni; koj v prvih redih nekatere že vzamejo, tako da je notri bolj domač kot v rojstni hiši). — To so amerikanske univerze; Mahr-ova „Handelslehranstalt“ v Ljubljani bi jim bila po zunanjem še nekaj podobna — a po delavnosti in sploh v vsem se mi zdijo dosti boljše, kot vse šole, kar sem jih skusil na Kranjskem. V Ameriki to ni majhna naloga samostanom, vstanoviti takih učilišč. Le-ti imajo katoliške učilišča in deržava jih tudi poterdi, a deržava sama ima le brezverske (Free-schools, Freischulen). Vse drugo, le od vere se ne smé nič slišati v taki šoli, in če se zoper postavijo kaj sliši, se pač lahko vé, da ne katoličanstvu v prid. Naša učilišča so tedaj neizrečena korist in neogibna potreba katoličanstvu in sveti cerkvi v Ameriki. In sploh za celo deržavo in za splošno omiko koristijo veliko, ker veliko drugovercev pošilja svoje sinove na take učilišča, in taki, če se ne spreobernejo, kar se velikrat zgodi, so odrašeni tudi pri deržavnih rečeh saj nekoliko boljši, kot tisti, ki so zrastle brez vere in brez Boga, in jim potlej ni zato mar, in vender se deržava naslanja le na Boga, čeravno tukaj na prvi pogled ne tako, kakor evropske deržave, — če bi ne stala terdno zavest na Boga, padla bi tudi naša deržava, kakor se žuga Vašim nekterim.*) — Že ko bi nič družega ne bilo, vesel sem, da me je Bog sem pripeljal; ker naših šol ne smemo ceniti po (nekterih) vaših, na katerih se dobro nedolžno serce, če pride v viši šole, skoraj mora zadušiti — ako pride pravemu liberaluhu pod roke — če postavim fizikar razlaga, kakor mi je pred kratkim pisal prijatelj, da je moliti na morju, naj bi Bog odvernili vihar, ali moliti v procesijah za dež, toliko, kakor bogokletstvo, kajti, kakor razlaga gospod (ki je v „Zeitgeist-ovem Lichtu“ res daleč moral „pririti“, kakor že kaže ime*), višje Bitje, „ki ga navadno imenujejo Bog“ — (Slišite prederznost!), ne bo ravnalo sebi nasproti, ravno kakor bi ljudje hotli, ampak za nas bi bilo to bogokletstvo, ko bi ne bili s tem zadovoljni, kar je naredil, ali godernjali zoper postave, po katerih se na tanko godi vedno, in po katerih gre dež ali toča, ali solnce, ali veter vleče, ravno kakor je v tih postavah, ne vem, ali za-

*) Ne pozabi, da to pismo je od l. 1869.

**) Meri na nekega bivšega ljubljanskega suplenta.

pisano ali — in zraven je še pristavil, da postave za veter res še niso znane, pa v 50 letih bo to gotovo že vse znano!*) — Se vé, sej z „Licht-om“ mora potlej več viditi, sej bi brez „Licht-a“ tudi gotovo ne bil mogel preriti aufgeklärti. gospod do takih (brezumnih) zapopadkov od naj višega Bitja (ki je pri njem „navadno“ Bog zvano!), in pa od molitve katoliškega kristjana. — Se vé, da se tudi dosti lahko pridobi — a jest sem razun veroznanstva malo pridobil za dušo — če so nekteri več, ne zavidam jim. To vem, da le bolj čerka veljá in iks, ypsilon, zet, potlej pa še „vurcel“ izleči iz 2.¹ (z grabljami je enkrat eden rekel)... Tukaj pa, čeravno sem še le 3 mcsce ... zvedil sem marsikaj še, kar bi tam nikdar ne bil mislil; ne spomnim se reči, o kateri bi ne bilo že govorjenja, in ne le prazno govorjenje -- dokaz, izversten dokaz; ti znajo rabiti: concedo — nego in brez iksa Kaj govorijo pri dogmatiki še le, morali ali nravi in pastirstvu (pastoral), ali pri modroslovji, ne vém; vem pa, da me tukajšni filozofje pokloftajo večkrat, čeravno sem že vedil, kaj je begriff, urtheil, schluss, thesis itd. — A prosim ne zamerite mi vendar, da tako po študentovsko besedujem. Sej bi sicer ne smel več gledati nazaj, a časi začnem tako primerjati — in iz vsega na zadnje previdim, koliko se imam zahvaliti Očetu, ki me je sem pripeljal. Rad bi bil pa tudi Vam pokazal, koliko važne so šole in koliko vpliva imajo na serce človekovo — in s tem na vse življenje njegovo in za vso katoliško cerkev v Ameriki. Zato je pa tudi vsem redom tukaj perva skerb, napraviti si učilnic, in to je naj boljši, da jih smejo, kakor hočejo, kar bi se v Avstriji ne zgodilo tako lahko; nekaj bi nasprotovala vlada, — nekaj pa sami podložni. Tukaj pa je prostost — in če na eni strani škoduje — koristi na drugi toliko bolj. — Jezuitje, benediktini, kapucini, frančiškani, lazaristi, redemptoristi itd., vsi redovniki ali družbe kakor jezuitje ali redemptoristi imajo take učilnice, v neizrečeno korist državi in cerkvi. In ti so res naj bolj sposobni za to. Zunaj napraviti semenišče — to bi stalo neizrečeno veliko, in kje še učiteljev dobiti, ko tako manjka duhovnov! Vendar so pa tudi že nekoliko takih napravili. Tako postavim Salesianum pri Milwaukee, kjer sta zdaj tudi dva Kranjca, gg. Stariha in Stukelj, bratranca Dolenca. Neizrečeno krasno poslopje samo in okolica pri jezeru Michiganskem, mi je tako dopadlo, da bi bil kmalo tam ostal. Prejšnji „rektor“, znani g. Heiss, je ravno tistikrat nastopil škofijstvo, še le na novo ustanovljeno v La-Crosse. Kaj je ta mož storil za to semenišče, se ne dá povedati; še doma sem veliko bral od njega in ga občudoval, ravno tako tudi o sedanjem „rektorju“ dr. Salzmann-u, Avstrijancu, in zdaj, ko sem govoril z njim, prepričal sem se, da je res. O, to so res apostolski možje! Pa tudi Bog delo obilno blagoslovlja: zadnji kvaterni teden v adventu dobilo jih je, kakor mi je pisal Stariha, 56, štirje male blagoslove, med njimi tudi Stariha sam, — 45 subdijakonov, 30 dijakonov, 13 prezbiterat, in 29. prosenca (sv. Salezij patron) jih je dobilo blezo še 11 prezbiterat. — In kako bratovsko je vse tukaj; vse nas je pozdravljalo in mislili so: spet 2 novince. Prav nerad sem se ločil od rojakov in dragega kraja. Dr. Salzmann so djali, da bi ostali pri njih pri kosilu, ali imeli smo voz le do poldne najet — in toraj smo se morali kmalo verniti v Milwaukee — 2 uri od semenišča.

Plača za leto je z vsem skup navadno 180—200 dol. Pri nas v št. Vincencu in v Minnessoti 180 dol. Pač malo, če primerim, koliko pri Vas stane na Dunaju ali

drugod. Z našimi dolarji moramo ravno tako šteti, kot pri Vas z goldinarji. V vsem je ravno tista razmera, Vaš krajcar je naš „cent“; za 5 centov imamo tudi poseben denar kot pri Vas groš, za 10 popir kot pri Vas, potlej imamo pa še liste za 25 in 50 in 75 centov, in tolar, tudi popir, kakor Vaš goldinar; potlej za 2, 5, 10, 20, 25, 50 itd. dolarjev le popir. Zlata malo pride med svet, pa je tudi veliko več vredno kot popir; ko smo prišli mi v novi York, je bil nadavek 48 — pod 40 skoraj nikoli ne pade po večih mestih, po deželi pa že malo niže narede. In sploh se mi po vsem skoraj ravno tako zdi tukaj, kot pri Vas. Če se denar toliko lože zasluži — pa spet toliko lože gre, ker je tudi kúp zaslužku primeren, kakor povsod. Zato tudi nekterim ni všeč, ker mislijo, da tukaj kúp le raste — potlej jih pa goljufa. Bolj kot na Kranjskem je po mojem mnenju to, da je veliko veliko manj ljudi in davka. Zato se pa tudi kmetje naj bolje derže. Koj svet skoraj zastonj dobi, potlej od začetka je res nekoliko „žaltova“, ali v 5 letih je mož. Pridela že veliko in kar prodá, mu ostane. Žito in živina je v primeri, kakor pri Vas, toliko dolarjev kot pri Vas gold. Če mu enkrat pride pridelek blizo 1000 ali še več mernikov pšenice, mu že nekaj prinese, ali še veliko več bi si pridobili, ko bi toliko ne potratili. Potrata v Ameriki je neznano velika; ko enkrat dobi, pa misli, da mora jesti kakor bi bil le en dan za to, in s časom se (marsikdo) navadi, da nič več ne gleda — kruh, maslo, mleko, kava ali kar že je — če se ne more zbasati enkrat — pa gre v pomije, ktere, če je ravno kakšen prešič tako pameten, da ne gre daleč od hiše, jih dobi, če ne, pa ne. In s to potrato si tudi nekteri tako naredé, da so reveži, posebno iz viših krogov. Če se ne motim, žena Lincoln-ova, prešnjega prezidenta, zdaj mora svoje oblačila prodajati — v Ameriki (!) — zavoljo prevelike potrate; za penzijo je zdaj prosila, pa ga ji „Congres“ ne privoli. Z državnim denarjem je ravno taka potrata; kako bi bili sicer mogli zlesti v tako strašni državni dolg (okoli 4000 milijon dol.)

Pa kam že sem spet zašel! — Študentje v st. John's College-u imajo tam gori kaj veselo življenje. Po leti se vozijo po jezeru v prostih urah, po zimi pa jo švigajo po ledu, kakor bi jih veter nosil, ali pa grejo na lov! Tako so nam pisali, da je enega na lovu po nesreči jelen obiskal — in lovec je taki „rešpekt“ dobil pred njim, da je pozabil streliti in jo je pomeril v beg pred jelenom! Se vé, da so mu potlej tudi z lovorjem ovili glavo junaško! — Patrov je vsih vkup 14 ali 15, a razun gg. opata in priorja sta le dva doma in zdaj je še tretji storil obljube in bo v kratkem pel novo mašo. Ti trije so profesorji. Sta pa še dva zunanja notri za više znanstva in pa en civilni, ki je bil prej profesor v college-u pri jezuitih v st. Louisu — prava glava. Drugi so pa po farah st. Joseph, Richmond, New-München, st. Cloud (2) Shakopee, st. Pavl (2) in še na dveh krajih blezo, pa se ne spomnim, eden pa nima nič fare in gre vedno okoli po misijonih, časi pride za par dni domú — pa jo spet gre. Tako je zdaj tam gori, a čez kaj časa bo bolje; tukaj nas je zdaj 10 za Minesoto: 1 duhovnik, ki bo še le zdaj enkrat preoblečen; 1 bogoslovec, ki bo letos izdelal; 8 novincev in morebiti jih kmalo še kaj pride, sej zmirom še kakšen pride. Nadjamo se, da bomo šli po dokončanem novicijatu gori, ker tukaj g. opata preveč stanemo in prostora je tako premalo; ali gotovo še ni, ker ne vem, če bojo mogli dobiti sposobnih učiteljev, kajti po novicijatu se še le začno prave bogoslovske študije, filozofija, moral, dogmatika itd. V treh letih je to dokončano. Novi mašnik navadno nekaj časa notri ostane, da previdijo, za kaj je bolj sposoben, če je mogoče, brez kake službe, potlej pa ga pošljejo ali na faro, ali mu rečejo se priprav-

*) Kdo pa postave daje, kdo naredi? Ali jih ne more tisti tud vsak trenutek oberniti na prejšnjo svojih otrok?

ljati za učiteljstvo, ali dobi kako drugo opravilo; sploh vsacega prav porabijo, za kar je naj bolj sposoben; pri zunanjih pa večkrat kakšnemu pristržejo peruti. — O, ljudje premalo poznajo samostansko življenje — in veliko slabega mislijo o njem, kar notri ni znano. Tudi niso vsi popolnoma, quia non est status perfectionis, sed status perfectionis acquirendae; a veliko jih je, ki jih mora vsakdo občudovati. G. opat o st. Vinc. P. Bon. Wimmer, postavim, je mož, kakoršnega še nisem vidil. Siv starček — pa tako priteče v kor in ljubezen mu kar gori iz obraza. Proti drugim pa tako prijazen, — tako se človek varnega čuti, če je blizu njega. — Pa tudi drugi. In niso le pobožni, ampak tudi učeni; učenci sicer malokdaj hvalijo učenika, a tukaj jih hvalijo vsi. — Se vé, da bi bilo tudi še kaj želeti, a tukaj ni mogoče, pol reči jim še manjka — in vedno še zidajo. Tudi jim ljudje očitajo, koliko se poganjajo za posvetno — a vse ni res, vsi duhovni so veseli, da jim tega treba ni; bratje, ki niso učeni, skerbijo za to, pa v lepem redu, nobene ure molitvi odločene ne zamudijo — in tako Bog delo blagoslovi. — 300.000 dol. vrednosti ima že št. Vincenc, in vendar če človek blizu pride, vidi, da vlada le ubožstvo v vsem — tujcem pa se postreže po bratovsko, kar sicer v Ameriki ni v navadi, — in koliko učencev odredijo popolnoma zastonj, drugi pa navadno precej manj plačujejo, kakor je postavljeno. Toda tega svet ne vidi! Sicer je res malo težko na tanko spolnovati redovne pravila, ali kako človeka tolažijo besede na koncu „Regulae:“ Facientibus haec regna patebunt aeterna! — Utinam! (Dalje nasl.)

Razgled po svetu.

V Neapelnu je od mertvuda zadet naglo umerl ondotni namestnik ali poglavar markéz D' Afflittio. Ta mož je bil v začetku svojega politiskega tira prav rudečkar-ski, sčasoma je spoznaval hudobijo te svojbine in nekoliko odjenjeval, ali Božje sodbe so nezapopadljive: preden je prišel na pravo pot, je neprevidoma poklican pred Božjo sodbo. O svojem politiskem tiru je bil revež markéz dosti nesrečen: Leto je, kar mu je umerl edini sin, ves njegov up; mesca rožnika je bila v nevarnosti edina hči, ki mu je še ostala, in sadaj je sam v grobu — neprevidoma! — Le-tá D' Afflitti je bil že poprej prefekt v Neapelnu in ostal je še po 20. sept. 1870. L. 1860 je bil šel v Jakin (Ankona) klicat Viktor-Emanvela v Neapel. Garibaldi diktator si ga je bil izvolil ministra. Pozneje je mož jél k spoznanju prihajati; ustavljal se je roparstvu neapolitanske srenjske gosposke, ki je bila mogočna v preganjanji redovnikov in terpinčenji davke plačujočih podložnikov; sovražniki reda in vere so tudi njega napadali. To, kakor piše „Unità“, je obudovalo boljši misli do njegovega značaja, in miluje, da ni doživel svojega lastnega spreobrnjenja. — Naj si ta nauk ohranijo, kateri na dvé strani omahujejo.

Francoskih časnikov eden pika nenatorni zastop v francoski republikanski vladi in praša: Koliko je katoličanov na Francoskem? — 35 milijonov. — Koliko je hebrejev? — 70 tisuč. Ker je republika vlada večine, kdo morajo biti glave ministerstva za bogočastja? — Katoličani, se vé. — Glejte pa skazo. V letu milosti 1872 je ministerstvo za bogočastja tako-le sestavljeno: Minister Jules Simon, hebrej, mohametani ali protestanti? Še nikoli se ni moglo zvediti, kaj da je; katoličan ni. Glavar ministerske pisarnice Evgenij Manvel, hebrej. Posebni tajnik Leon Cohn, hebrej. In to ljudstvo hoče pregledovati papeške pečatnice, ki volijo francoske škofo! —

Kaj ko bi se to obračalo tudi na druge vlade? Ka-

košne vere so po navadi vlade, in kakošne po večem narodi? — Kakošne vero so velik del zastopniki in poslanci, in kakošne narodi in zastopani?... Ali ni tukaj brezna pomanjkljivosti? Tukaj je treba buditi narode, da se sebe zavedó. S kolikim samosilstvom n. pr. na Pruskem del naj poštenejših državljanov z beriči in policaji iz dežele tirajo, ker ne poslušajo volje podložnikov — ne katoličanov, ne protestantov ljudje, ki narode zastopajo? Kaj se godi na Laškem! — Berž ko se v Avstriji katoličani svojih pravic dobro zavedó, bodo tudi zastopstva mnogotero drugačne lica dobile. Zato časniški judje in mavtarji tako silovito rogovilijo, da bi narode za svojo stran preslepili, v brezvero in brezboštvo stermoglavili ter bi katoliška vera do pravic ne prišla, pa da bi tudi tukaj jezuite in redove terli, preganjali, ako bi se njih volja spolnila.

O napadu španjskega kralja zdaj tako pišejo, da se ne vé, če je bila to najeta sleparija, ali resnica? Policija je naklep in kraj že naprej vedila in se obširno okovarila, ne da bi napad odvernila, temuč da bi se precej nad napadniki zmaševala. Postavila je skrite zalezovavce, ki naj bi napadnike na muhi imeli; in strelili so hudodelniki skor za pušino cël blizu, pa nobena izmed 50 svinčenk ni zadela ne kake osebe in ne konja; njih znamenja so bile le na bližnjih hišah! Kralj in kraljica sta boje vedila osnovano zakletbo, pa se nista dala odverniti, da bi ne šla po ravno tisti cesti, kjer so čakali morivci in njih zasledovavci. Je mar to serčnost, iti brez potrebe med orožene tolovaje? Ali sta tudi naprej vedila, da ju nobena krogla ne bo zadela? — Do tod bi vse kazalo na najeto sleparijo; ali prašanje je, zakaj pa se je policija zagnala nad hudodelnike, ko so strelili, ter je nekatere postrelila in potolkla, druge vjela in jim še le zdaj orožje pobrala? Gotovo bo še dosti pisanja o tej reči, preden se vse čisto pojasni.

Strah liberalcem. Knez Gaetano Mastaj, brat sv. Očeta Pija IX, je 25. jul. stopil v devetdeseto leto svojega življenja na zemlji. O revni sovražniki, kaj bo? Vi že novega papeža volite, in Pij IX, sedaj osemdesetletnik, utegne doživeti še leta svojega brata! In kdo vé, doklej bo še brat živel? In kdo vé, če ne bode Pij IX še delj živel, kot njegov brat?... Joj! ta čas utegne pa že umreti Bizmark, in še več: umreti utegne njegova „glorija“. Kaj, če odrine med tem Garibaldi, Viktor-Emanvel! Kaj, če marsikteri Beustovi prijatli gredo tudi še poprej za Beustom? Mogoče, da prej grejo v pajčevino vse prusoljubne osnove, vse tagblattovske hujskanja in in mnogi hujskarji, pa še mnogi judovski naklepi. Strah, strah sovražnikom Pija IX!

Kajetan Rafael, Jeronim-Mastajevič, roj. 25. julija 1783 v Senegaliji, je bil odrejen popolnoma katoliško in njegova priljubljena čednost je ljubezen do nesrečnih. Kakor mešan in svetovalec v delegaciji urbino-pezar-ski je bil zavolj svoje previdnosti in modrosti tako spoštovan, da brez njegove besede niso nič počeli.

Marsiktere cerkve in svetišča je olepsala iz lastnega njegova gorečnosti za hišo Božjo.

Družba nemških katoličanov je slovesen protest od-dala zoper nevredno sovražljivost in goropadno preganjanje katoliške reči na Nemškem in zlasti zoper preganjanje očetov jezuitov, to je zoper postavbo od 19. rožn. To preganjanje imenujejo silno hudo užaljenje katoliške Cerkve, ktera je poterdila red Jezusove družbe in ga v svojo službo vzela. Enako je to preganjanje protenje vsim katoličanom, ki imajo s preganjanjem redom eno vero in eno nravnost. Dalje je to preganjanje seganje v osebno svobodo, ki ni z ničimur opravičeno, — obsojenje neomadežanih državljanov brez zaslišanja, brez preiskovanja in brambe, kar se tudi naj hujsim hudodelnikom ne odreče. Verh

tega je to nehvaležnost zoper tiste, ki so se po splošnem priznanju tako darežljive skazovali za domovino v budih časih; — to je tudi zaničevanje ljudskega glasú, ki je slovesno v več kot 2000 prošnjah svojo voljo razodelo; in poslednjič kaljenje verskega miru, napad na mir in varnost domovine itd.

Laški časniki v Rimu, zlasti „Capitale“, so začeli s posebno prizadevnostjo vojaštvo pačiti in pisati, kako nesrečne, samovolji poveljnikov izrečene stvari, italijanski „heloti“ da so vojaki. Kar je Viktor Emanuel sejal, to žanje.

Spačenost in gerdobija se hitro razširja pod tako čudno vladno in slišijo se strahovito gerde reči. Neki oče v Rimu nikakor ni dopustil umirajoči hčeri prejeti ss. zakramentov in ko je umerla, je zverinski gerdobnež ubozega otroka kakor pesa zagrebel v nekem kotu svojega verta, ker na pokopališu ni našel prostora, kterege bi sv. Križ ne bil obsenčeva. (To naznanuje „Genf. Corresp.“)

Iz Ljubljane. „Nicht nach Canossa!“ povest iz najposlednjih dni (Regensburg 1872). To je kosce pečenke — zlasti za vradnike, še posebno za „lutzarske“ in za vsacega, ki se želi iz knjižice 64 strani v eni uri kaj več naučiti kot iz 3 centov liberalnih časnikov.

Dr. Andrej Čebašek, mnogozasluženi bogoslovski profesor, je postal častni kanonik.

Solsko. Na ljubljanski gimnaziji je bilo ob koncu leta 435 očitnih učencev, tedaj zopet precej manj memo lanskega leta, in sicer: v VIII. razredu 43, v VII. 35, v VI. 46, v V. 51, v IV. a. 27, b. 27, v III. a. 35, b. 35, v II. a. 37, b. 17, v I. a. 48, b. 34. Po narodnosti Slovencev 363, Nemcev 76; po veri so razun 1 vsi katoličani. Spis v letniku je: „Niederschlags-Verhältnisse Oberkrains“, od prof. M. Wurnerja.

Perva mestna cvetero-razrednica ljudska pri sv. Jakopu (sporočilo v obeh jezikih) ima 428 vsakdanjih in 95 nedeljskih učencev. Poletni čas so hodili trikrat na teden k sv. maši. Pri procesijah so bili sv. Marka in sv. Reš. Telesa dan, in 4krat skoz leto so prejeli ss. zakramente. — Učitelji so gg.: Praprotnik (ravnatelj), Boštjančič, Kljun, Šot, Vizjak, Močnik, Majer, Sušnik, Schaffer.

Druga mestna 4razrednica (sporočilo v obeh jezikih) ima 475 vsakdanjih in 289 nedeljskih učencev, med njimi 37 Nemcev, 11 Italijanov, 1 Hervat, drugi vsi Slovenci.

Mladina je hodila od majnika dalje po trikrat na teden k sv. maši, petkrat v letu je prejela ss. zakramente, sv. Reš. Telesa dan bila je pri procesiji. Učitelji so gg.: Belar (ravnatelj), Raktelj, Zima, Kokalj, Armic, Kumer, Boštjančič, Kljun, Dolenc, P. Joah. Jereb.

V šestih razredih uršulinske deklške šole je bilo ob koncu 1018 deklic (med njimi 161 iz notranje šole); in sicer 36 Nemkinj; 3 Čehinje, 4 Italijke, druge Slovenke; po veri 2 nezedinjeni gerkinji, druge katoličanke. Razun po zimi so hodile šolarice vsak dan k sv. maši, pri kateri so orglanje in petje oskerbovale učenke notranje šole. — Z ministerskim ukazom 22. grud. 1871 je tem šolam pod vodstvom gg. Uršularic podeljena pravica očitnih sol. — Štiri novinke, izučene na tem učilišu, so mesca aprila pred odborom za poskušnje v c. kr. učeniški vadnici častno dostale poskušnjo za učeništvo.

Na ces. kr. učiteljski pripravnici je bilo v 3 razredih 39 pripravnikov, in v 4 razredih z njo sklenjene ljudske šole 232 učencev. Vsi so katoliške vere; po jeziku 64 Nemcev, 6 Italijanov, drugi Slovenci. Ravnatelj na pripravnici je gosp. Bl. Hrovat, učitelji pa gg.: Lesjak, vit. Gariboldi, Linhard; pomočniki gg.: Globoč-

nik, Šweiger; in katehet g. Klemenčič. Na vadnici učitelji gg.: Ivanetič, Putre, Eppich; podučitelja gg.: Tomšič in Gerkman, namestovalec g. Lipovec. Za glasbo g. Nedved. — Razun po zimi so pripravniki in učenci hodili po trikrat na teden k sveti maši. (Dalje nasl.)

Bukve družbe sv. Mohora l. 1872 so došle v Ljubljano. Kdor se je vpisal pri meni, naj kmalu po nje pride ali pošlje z doneskom za l. 1873; tako sebi in meni prihrani mnogo truda.

Anton Lesar,
poverjenik ljublj. dekanije.

Slikarstvo. Stari in obdrgnjeni podobi ob Šenklaški cerkvi: Caharija v tempeljnu, in: Kerst v Jordanu je gosp. Volf lično in prav spodbudno na novo zmalal in presni slik ravnokar dognal. Opomnimo naj tukaj, da ravno „Kerst ob Jordanu“ se malokrat vidi tako predstavljen, da bi čistih oči ne žalil (malarji so dostikrat prav malo sramožljivi ljudje — in to v veliko škodo za čednost in spodbudo!); gospod Volf pa je Zveličarja tako čedno in častljivo naslikal, da gledavcu kaj dobro dé. Tako Caharija. Slava mu!

Kočevski gosp. okrajnik je pričel „lutzati“, ako je res, kar se „Narodu“ piše. Pa ne, da bi bilo to tisto mašenje ust za vse večne čase, ktero je Laibaherica napovedovala? Morebiti se kaj več sliši do prihodnjic.

Odpév pri loretanskih litanijah.

(Pri kaki osebni pobožnosti za sv. Očeta.)

O Marija,

Mat' brezmadežno spočeta!

Pros' za Pija,

Cerkve varha in očeta;

Reši ga iz rók krivičnih,

Da nam kaže pot pravičnih.

O Marija itd.

Duhorske spremembe.

V ljubljanski škofiji. C. g. Jož. Pekovec, kapl. v Selcah, je prestavljen k Stari cerkvi na Kočevsko. Č. g. Fr. Boncelj, novoposvečenec, gre za kaplana v Sorico.

V kerški škofiji. Č. g. Lovro Sever je dobil kuracijo Blače; č. g. Jan. Milar faro Kotmaro vas; č. g. Jož. Welvič faro št. Peter blizo št. Vida, in preč. g. Aichelburg baron Jan. faro Motnico. Č. g. Jož. Fric gre za eksposita v Žrelec; č. g. Jož. Jörer za provizorja na Zamelsberg, in č. g. Juri Kochgruber je imenovan za stolnega pridigarja in kaplana v Celovcu. Prestavljeni so častiti gg. kaplani: Karol Haindl na sv. Višarje; Mih. Baumgartner v št. Boštjan pri Ojstrovem; Jan. Koler v Greifenburg in Ant. Kerner v mesto Pliberk. — Za kaplane stopijo v pastirsko službo čč. gg. novoposvečenci: Val. Karpf v Grabštanji; Bogomil Khuen v Bergu; Jož. Pogačnik na Radišah; Primožič v nemškem Bleiberzi; Jan. Rebernik v Grebinji; Jul. Rupnik v Sokovem, in Jan. Šavbah v Doberli vasi. — Umerla sta čč. gg. Avguštin Kiršner, fajm. v pokoji v št. Janžu, in Juri Maierhofer, kaplan v Lipi. R. I. P.

Dobrotni darovi.

Za Čehe s povodnijo poškodovane. Iz št. Vida pri Zatičini po preč. g. fajm. 20 gl.

Za bulgarski misijon. Gg. bogoslovci 4. leta 2 gl. 30 kr.

Za sv. Očeta. Gg. bogoslovci 4. leta 3 gl. — Uršula 1 gl. sr. — Neimenovan gospod 1 gl. — Iz št. Ruperta 3 gl. v zahvalo Njihovih blagoslovov, ki jih vsaki dan prejemo.

Za katoliški misijon sv. Bonifacija. Iz št. Ruperta 2 gl. 80 kr. (Ta dar smo oddali v kn. šk. pisarn. Vr.)